İş sağlığı ve güvenliği eğitimi

İşyerlerinde ilk yardım ve acil tıbbi müdahale

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ofis akademi

ASYA AKADEMİ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM KURUMU

Amaç ve öğrenme hedefleri

> **Katılımcıların işyerinde ilk yardım organizasyonu ile acil tıbbi müdahale uygulamalarına dair bilgi sahibi olmalarını sağlamak.**

- İlk yardımın tanımını ve uygulamalarını bilir.
- İşyerinde ilk yardım gerektiren durumları sıralar.
- İşyerinde ilk yardım organizasyonunu açıklar.
- İlk yardım hizmetlerinin organizasyonu ve yürütümünde yapılacak işlemleri bilir.
- Acil tıbbi müdahaleyle ilgili görevlerini ve sonrasında yapılacakları bilir.
- İlk yardım çantası ve acil tıbbi müdahale araç-gereçlerinin içeriğini ve kullanımını bilir.

Bölüm 1

İlk yardım ve acil tedavi

Tanımlar, ilk yardımcı ve ilk yardımın amaçları

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

İlk yardım ve acil tedavi

İlk yardım

Herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren durumda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar, hayatın kurtarılması ya da durumun daha kötüye gitmesini önlemek amacıyla olay yerinde, tıbbi araç-gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan **ilaçsız** uygulamalardır.

Acil tedavi (tıbbi yardım)

Hasta ve yaralılara acil tedavi birimlerinde hekim ve sağlık personelince, ilaç ve tıbbi imkânlardan yararlanılarak yapılan müdahalelerdir.

Fark: İlk yardımı bu konuda eğitim almış herkes, olay yerinde bulabildiği malzemelerle yapar. Acil tedavi ise sağlık meslek mensuplarınca, gerekli donanımla, yetki ve yeterlilikleri oranında yapılır.

İlk yardımcı ve ilk yardımın amaçları

> **İlk yardımcı:** İlk yardım tanımındaki amaç doğrultusunda hasta veya yaralıya ilaçsız uygulamaları yapan, ilk yardım eğitimi alarak Sağlık Bakanlığınca düzenlenen ilk yardımcı belgesi almış kişidir (İlk Yardım Yönetmeliği, 2015).

Öncelikli amaçlar

- Hayati tehlikeyi ortadan kaldırmak
- Yaşamsal fonksiyonların sürdürülmesini sağlamak
- Hasta veya yaralının durumunun kötüleşmesini önlemek
- İyileşmeyi kolaylaştırmak

Temel uygulamalar: KBK

- **Koruma:** olay yerini, kendini ve yaralıyı güvenceye al
- **Bildirme:** 112'yi ara; olayı, yeri, yaralı sayısını ve durumunu bildir
- **Kurtarma:** yaşamsal değerlendirme yap ve gerekli ilk yardımı uygula

Bölüm 2

İşyerinde ilk yardım gerektiren durumlar

İş kazaları ve acil durumlar

YENİ UZMAN AKADEMİ
İş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
İş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

İş kazaları neden ilk yardım organizasyonu gerektirir?

Her işyerinde, tehlike sınıfı ne olursa olsun kaza ve yaralanma olasılığı vardır. Elektrik çarpması, uzuv kopması, yüksekten düşme, kanama ve yanıklar sık görülür; acil sağlık ekibi gelene kadar geçen süre yaşamsal önem taşır.

766 bin

bildirilen iş kazası (2025, 4/a kapsamı)

1.931

iş kazası sonucu ölen sigortalı (2025, 4/a kapsamı)

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı 2025.

İlk yardım ve acil tıbbi müdahale gerektiren durumlar

İşyerine, yapılan işe ve kullanılan malzemelere göre farklılık gösterir:

- Yaralanmalar; kafa, boyun ve omurga yaralanmaları
- Kesici ve delici alet yaralanmaları; uzuv kopmaları
- Ezilme ve sıkışma (yumuşak doku yaralanmaları)
- Kırık, çıkık ve burkulmalar
- Yanıklar: kaynak, sıcak metal, su ve buhar, kimyasallar, elektrik
- Zehirlenmeler: ağız (gıda, kimyasal), solunum (CO, metan, kimyasal buharlar) ve cilt yoluyla
- Hava yolunun yabancı cisimle tıkanması
- Sıcak çarpması ve donmalar
- Elektrik çarpması
- Hayvan ısırma ve sokmaları
- Göze yabancı cisim veya kimyasal kaçması
- Bilinç kaybı: bayılma, nöbet, kan şekeri düşmesi, göğüs ağrısı, kalp durması

Bölüm 3

İşyerinde ilk yardım organizasyonu

İhtiyaçların belirlenmesi, ilk yardımcılar, araç-gereç ve çalışma programı

İşverenin sorumluluğu

- İşyerinde ilk yardımla ilgili düzenlemeleri yapmak işverenin yasal sorumluluğudur.
- İşveren; çalışanların yaralanması veya hastalanması hâlinde ilk yardım hizmetinin uygun koşullarda ve yeterli düzeyde verilmesini sağlayacak ekipman ve personeli bulundurur.
- Organizasyon her çalışma alanının koşullarına göre, risk değerlendirmesi ve acil durum planıyla uyumlu olarak planlanır.
- İşyeri hekimi ve diğer sağlık personeli organizasyonu destekler; ilk yardımcılarla işbirliği yapar.

İhtiyaçların belirlenmesi (1)

İşyeri riskleri

Büro, mağaza gibi az riskli işyerleriyle ağır sanayi, inşaat ve kimya gibi yüksek riskli işyerlerinin ihtiyaçları farklıdır. Çok tehlikeli işlerde daha fazla ilk yardımcı ve ek malzeme gerekir.

İşyerinin büyüklüğü ve yerleşimi

Farklı binalar, uzak sahalar veya çok katlı yapılarda her bina ya da kat için ayrı ilk yardımcı ve malzeme planlanır.

Kaza geçmişi

Geçmiş kazaların sayısı, sıklığı, nedenleri ve sonuçları; hangi malzemenin gerektiğini ve ilk yardımcıların öncelikli sorumluluk alanlarını gösterir.

İhtiyaçların belirlenmesi (2)

İş gücünün yapısı

Vardiyalı veya tek başına çalışma; engelli, genç, çırak ve stajyer çalışanlar; tahliyede refakat gerektirenler.

Konum ve haberleşme

Acil sağlık hizmetlerine uzak işyerlerinde nakil düzenlemesi; dahili telefon, acil hat, telsiz ve 112'ye erişim.

Yalnız ve uzakta çalışanlar

Kendine ilk yardım eğitimi, yanında ilk yardım malzemesi ve yardım çağırabileceği bireysel iletişim aracı.

Paylaşılan işyerleri

Farklı işverenlere bağlı çalışanların bulunduğu yerlerde işverenler ilk yardım organizasyonunda uzlaşır ve ortak alanları kapsar.

İzin ve yokluklar

Yıllık izin, hastalık gibi nedenlerle ilk yardımcının bulunmadığı dönemler için yedek planlanır.

2015

İlk yardımcı sayısı ve belgesi

Tehlike sınıfı	Bulundurulması zorunlu ilk yardımcı
Az tehlikeli	Her 20 çalışan için 1
Tehlikeli	Her 15 çalışana kadar 1
Çok tehlikeli	Her 10 çalışana kadar 1

- Dayanak: İlk Yardım Yönetmeliği (RG 29.07.2015, 29429) md. 19. Acil Durumlar Yönetmeliği'ndeki 2002 tarihli yönetmelik atfı bu yönetmeliğe göre okunur.
- İlk yardımcı belgesi üç yıl geçerlidir; süre bitiminden itibaren en geç üç ay içinde güncelleme eğitimi alınmazsa belge geçersiz olur.
- Eğitimler Sağlık Bakanlığınca yetkilendirilmiş ilk yardım eğitim merkezlerinde verilir; ilk yardımcılara il sağlık müdürlüğünce ilk yardımcı kimlik kartı düzenlenir.

2012

Destek elemanı olarak ilk yardımcı

- **Destek elemanı:** Asli görevinin yanında önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda özel olarak görevlendirilmiş, uygun donanım ve yeterli eğitime sahip kişidir (6331 md. 3).
- İlk yardım konusundaki destek elemanı, belgeli ilk yardımcıdır; sayısı İlk Yardım Yönetmeliği'ne göre belirlenir.
- İşveren ilk yardım, olağan dışı durumlar ve yangınla mücadele konusunda görevlendirilen kişiler hakkında çalışanları bilgilendirir (6331 md. 16).
- İlk yardım, acil tıbbi müdahale ve kurtarma için işyeri dışındaki kuruluşlarla irtibat düzenlemesi yapılır (6331 md. 11).

İlk yardımcı adaylarının belirlenmesi

- İşveren veya vekili ile çalışan temsilcileri birlikte belirler; kişinin gönüllü olması esastır.
- Sınav başarısı gerektirdiğinden öğrenmeye istekli, sorumluluk alabilen kişiler seçilir.
- Eğitim bir yatırımdır: işyerinde uzun süre çalışması öngörülen kişiler tercih edilir.
- İşyerinin farklı bölümlerinden ve her vardiyadan yeterli sayıda olmalıdır.
- İzin ve hastalık durumları düşünülerek yasal asgari sayının yaklaşık %10 üzerinde planlama yapılması önerilir.
- Çalışanlar arasında güvenilen, iletişimi güçlü ve sağlık konularına ilgili kişiler tercih edilir.

İlk yardım çalışma programı

1	İlk yardımcı adaylarının belirlenmesi
2	Eğitimlerinin ve güncelleme eğitimlerinin sağlanması
3	İlk yardımcıların her vardiyaya ve birime dağılacak şekilde aylık çalışma programı
4	Yedek ilk yardımcı listesi
5	İsimlerin bütün çalışanlara duyurulması; ilk yardım odası ve panolara listelerin asılması
6	İşyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin desteği ve işbirliği

Örgütlenmenin bileşenleri: finansman, insan gücü (sağlık personeli ve ilk yardımcılar), eğitim ve tekrar eğitimleri, ilk yardım malzemeleri ve ilk yardım odaları.

Bölüm 4

İlk yardım ve acil tıbbi müdahale araç-gereçleri

İlk yardım odası, çanta, dolap ve periyodik kontrol

2013

İlk yardım odaları ve ekipmanı

- İşyerinin büyüklüğü, yapılan işin niteliği ve kaza riskine göre bir veya daha fazla ilk yardım ve acil müdahale odası bulunur (İşyeri Bina ve Eklentileri Yönetmeliği).
- Odalar yeterli ilk yardım malzemesi ve ekipmanla donatılır; sedyeler kullanıma hazır tutulur.
- Odalar Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği'ne uygun işaretlenir.
- Çalışma şartlarının gerektirdiği her yerde ilk yardım ekipmanı kolay erişilebilir yerde bulunur; acil telefon numaraları (112) ve adresler görünür yerlere asılır.
- Ani kalp durması riskine karşı otomatik eksternal defibrilatör (OED) bulundurulması ve ilk yardımcıların kullanımını öğrenmesi önerilir.

İlk yardım dolabı

Acil tıbbi müdahale araç-gereçleri

İşyeri sağlık ve güvenlik biriminde bulunması gereken başlıca araç-gereçler (İSG Hizmetleri Yönetmeliği Ek-1):

- Muayene masası
- Steteskop ve tansiyon aleti
- Otoskop, oftalmoskop ve ışık kaynağı
- Küçük cerrahi set ve pansuman seti
- Oksijen tüpü ve maskesi; ambu
- Sedye ve tekerlekli sandalye
- Buzdolabı (aşı ve ilaç saklama)
- İlaç ve malzeme dolabı; ilk yardım çantası
- İşyerinin riskine göre EKG cihazı ve OED

Bu araç-gereçler işyeri hekimi ve diğer sağlık personelince kullanılır; ilk yardımcılar ilaç ve tıbbi müdahale gerektiren uygulama yapmaz.

İlk yardım çantası ve dolabı

Bulundurulması gereken başlıca malzemeler:

- Sargı bezi, üçgen sargı bezi, steril gazlı bez
- Hidrofil pamuk, yara bandı, flaster
- Tek kullanımlık tıbbi eldiven
- Küçük makas ve çengelli iğne
- Isı yalıtımlı (termal) battaniye
- Suni solunum için tek kullanımlık yüz koruyucu
- Göz yıkama solüsyonu (kimyasal riski olan yerlerde)
- Yanık örtüsü; el feneri

İlk yardım çantası

İlk yardım çantasında ilaç bulundurulmaz. Malzemeler işyerinin risklerine göre artırılır.

Periyodik kontrol

1. İSG odasındaki araç-gereçler ve işyerindeki ecza dolapları belirli aralıklarla hijyen, sağlamlık ve miktar yönünden kontrol edilir.
2. Sarf malzemeleri temiz tutulur; son kullanma tarihleri izlenir.
3. Kullanılan malzemeler tamamlanır.
4. Araç-gereçlerin çalıştığından emin olunur; OED ve oksijen tüpünün pil ve dolum durumu kontrol edilir.
5. Sorun varsa giderilir.
6. Bütün işlemler kayıt altına alınır.

Bölüm 5

İlgili mevzuat

İlk yardıma ilişkin düzenlemeler

İlk yardıma ilişkin mevzuat

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- 6331 sayılı Kanun: md. 11 (acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım), md. 16 (bilgilendirme)
- İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik (RG 18.06.2013, 28681)
- İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik
- İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği, Ek-1
- İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik
- Çalışanların İSG Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2026)

Sağlık Bakanlığı

- İlk Yardım Yönetmeliği (RG 29.07.2015, 29429)
- Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği
- 112 Acil Çağrı Merkezleri

Acil Durumlar Yönetmeliği'ne göre çalışanlar acil durumda hemen amirine veya görevliye haber verir, ekiplerin talimatlarına uyar; ciddi ve yakın tehlikede bilgisi çerçevesinde müdahale eden çalışan, ihmali yoksa sorumlu tutulamaz.

Kaynaklar

Mevzuat

İlk Yardım Yönetmeliği (RG 29.07.2015, 29429)

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik (2013)

İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik (2013)

İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği

Diğer kaynaklar

SGK İstatistik Yıllığı 2025

Avrupa Resüsitasyon Konseyi (ERC) yönergeleri

Sağlık Bakanlığı, Temel İlk Yardım Eğitimi müfredatı

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi

Teşekkürler

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ofis akademi

ASYA AKADEMİ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM KURUMU